

## SEIMO NACIONALINIO SAUGUMO IR GYNYBOS KOMITETO 2011 M. PAVASARIO SESIJOS DARBO ATASKAITA

Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetui 2011 m. pavasario sesijos metu pavesta svarstyti 58 teisės aktų projektus, iš jų 29 teisės aktų projektus – kaip pagrindiniam komitetui.

### Komiteto svarstyti svarbiausi teisės aktų projektai:

1) Korupcijos prevencijos įstatymo 5, 9 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 9(1) straipsniu įstatymas XI-1367 ir lydimieji Operatyvinės veiklos įstatymo 17 straipsnio papildymo ir pakeitimo įstatymas XI-1368 bei Valstybės tarnybos įstatymo 4, 9, 18, 29, 44 straipsnių pakeitimo ir papildymo ir Įstatymo papildymo 3(1), 30(1) straipsniais įstatymas XI-1369. Šiais įstatymais, priimtais 2011 m. balandžio 28 d., patobulintas vienos iš korupcijos prevencijos priemonių – informacijos apie asmenį, siekiantį eiti arba einantį pareigas valstybės ar savivaldybės įstaigoje, pateikimo – teisinis reglamentavimas.

Vadovaujantis priimtomis nuostatomis, informacija apie asmenį, siekiantį eiti arba einantį pareigas ne tik valstybės ar savivaldybės įstaigoje, bet ir įmonėje. Siekiant įvertinti asmens patikimumą ir mažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę valstybės ar savivaldybės įstaigose ar įmonėse tokia informacija bus pateikiama į pareigas asmenį skiriančiam vadovui ar valdymo organui. Taip pat išplėstas asmenų, dėl kurių informacijos prašymo pateikimas bus privalomas, ratas: informacija bus teikiama apie asmenis, kuriuos į pareigas skiria Respublikos Prezidentas, Seimas, Seimo Pirmininkas, Vyriausybė arba Ministras Pirmininkas, taip pat apie asmenis, kuriuos rengiamasi skirti į viceministrų, ministerijų kanclerių, savivaldybių administracijos direktorių ir jų pavaduotojų, prokurorų, valstybės ar savivaldybių įstaigų vadovų ir jų pavaduotojų, valstybės ar savivaldybių įstaigų padalinių vadovų ir jų pavaduotojų, strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių valstybės įmonių ir akcinių bendrovių bei nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių vadovų ir jų pavaduotojų ir kitas valstybei svarbias pareigas. Specialiųjų tyrimų tarnyba galės rinkti ir pateikti informaciją apie asmens teistumą, procese dėl korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos asmens atžvilgiu priimtus nuosprendžius ar nutartis, asmeniui pareikštus įtarimus padarius korupcinio pobūdžio nusikalstamą veiką, taip pat priimtus procesinius sprendimus šiose bylose, asmens atžvilgiu taikomas ar taikytas organizuoto nusikalstamumo prevencines poveikio priemones pagal Organizuoto nusikalstamumo užkardymo įstatymą, asmens atleidimą iš tarnybos ar pareigų dėl priesaikos sulaužymo, pareigūno (teisėjo) vardo pažeminimo, asmens padarytus šiurkščius tarnybinius nusižengimus (darbo pareigų pažeidimus) ir paskirtas tarnybines (drausmines) nuobaudas už juos, atvejus, kai asmuo buvo pripažintas pažeidusiu Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo, Lobistinės veiklos įstatymo, Valstybės politikų elgesio kodekso ar kito teisės akto, reglamentuojančio tarnybinės etikos ir elgesio normas, nuostatas, tai, kad priimamas į valstybės tarnybą asmuo nusiėmė ar pateikė tikrovės neatitinkančius duomenis, dėl kurių negalėjo būti priimtas į valstybės tarnautojo pareigas, įslaptintą informaciją dėl asmens rengiamos, daromos ar padarytos nusikalstamos veikos.

2) Seimo nutarimo "Dėl Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija programos patvirtinimo" pakeitimo projektas XIP-3076(2).

Pagal šią ilgalaikę nacionalinio saugumo stiprinimo programą 2011–2014 metais numatoma vykdyti virš 90 korupcijos prevencijos priemonių teisėkūros, teismų ir teisėsaugos institucijų veiklos, ūkio subjektų veiklos priežiūros, viešųjų pirkimų, sveikatos priežiūros, teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros, viešojo administravimo ir valstybės tarnybos, antikorupcinio švietimo, teisės pažeidimų tyrimo srityse. Tinkamas programos vykdymas užtikrins ilgalaikę, veiksmingą ir kryptingą korupcijos prevencijos ir kontrolės sistemą Lietuvos Respublikoje.

3) Siekiant stiprinti kovą su pinigų plovimu ir grynųjų pinigų kontrabanda parengtas ir 2011 m. gegužės 19 d. priimtas Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo 2, 10 ir 18 straipsnių pakeitimo įstatymas XI-1384.

Dažna praktika, kad siekiant legalizuoti nusikalstamu būdu gautus grynuosius pinigus bei apmokėti kontrabandiniams kroviniams, per ES vidaus sienas gabenamos didelės nedeklaruojamos pinigų sumos. Siekiant užkardyti tokio pobūdžio nusikaltimus, įstatyme naujai įtvirtinta asmens pareiga tam tikrais atvejais deklaruoti grynuosius pinigus, gabenamus į kitas Europos Sąjungos valstybes nares iš Lietuvos Respublikos arba iš kitų Europos Sąjungos valstybių į Lietuvos Respubliką, kurių vienkartinė suma viršija 10 tūkst. eurų ar ją atitinkančią sumą kita valiuta. Gabenamų grynųjų pinigų kontrolę atliktų muitinės įstaigos. Kertant vidines ES sienas nebus prievolės visuotiniam deklaravimui, tačiau muitinei bus suteikta teisė, esant įtarimams ir rizikos faktoriams, paprašyti deklaruoti gabenamus grynuosius pinigus, jų įsigijimo teisėtumą.

Kartu su šiuo įstatymu priimtas ir Administracinių teisės pažeidimų kodekso papildymo 209(7) straipsniu ir 224, 259(1), 320 straipsnių pakeitimo įstatymas, numatantis atsakomybę už naujai patvirtintos grynųjų pinigų deklaravimo tvarkos pažeidimus.

4) Komitetas svarstė Respublikos Prezidentės Dalios Grybauskaitės teiktas Specialiųjų tyrimų tarnybos įstatymo, Specialiųjų tyrimų tarnybos statuto, Valstybės saugumo departamento įstatymo ir Valstybės saugumo departamento statuto pataisas dėl Specialiųjų tyrimų tarnybos (toliau - STT) ir Valstybės saugumo departamento (toliau - VSD) pareigūnų rotacijos. Komitetas, atsižvelgdamas į šių tarnybų veiklos specifiką, patvirtintas struktūras, patikslino pateiktus projektus, kad jame numatytos pareigūnų kadencijos (tarnybos laikotarpis) būtų taikomos tik savarankiškų struktūrinių padalinių vadovams ir jų pavaduotojams, taip pat patikslino socialinių garantijų taikymo tokiais atvejais klausimus.

Seimui priėmus šiuos projektus (įstatymų numeriai: XI-1390, XI-1391, XI-1388 ir XI-1389) reglamentuotas VSD generalinio direktoriaus, jo pavaduotojų, vadovaujančias pareigas einančių VSD pareigūnų, STT direktoriaus pirmojo pavaduotojo ir pavaduotojo, statutinių šios tarnybos struktūrinių padalinių, nesančių kitame struktūriniame padalinyje, vadovų ir pavaduotojų tarnybinis kaitumas. Visi šie pareigūnai bus skiriami 5 metų laikotarpiui ir galės eiti pareigas ne daugiau kaip 10 metų iš eilės. Tarnybinio kaitumo galimybė leis stiprinti vadovavimą orientuojant veiklą į rezultatus, padarys veiklą skaidresnę, leis išvengti institucijos sustabarėjimo.

5) 2011 m. gegužės 26 d. Seimas priėmė Mobilizacijos ir mobilizacinio rezervo įstatymo pakeitimo įstatymą, kuriuo numatomas mobilizacijos ir priimančios šalies paramos (toliau – PŠP) sujungimas į vieną sistemą. Akcentuotina tai, kad iki minėto įstatymo priėmimo PŠP Lietuvoje nebuvo reglamentuota, nors civilinė ir karinė pagalba, kurią priimančioji šalis suteikia sąjungininkų pajėgoms ir organizacijoms, dislokuotoms ir veikiančioms priimančiosios šalies teritorijoje arba vykstančioms per ją tranzitu, yra ypatingai svarbus klausimas.

6) Karo prievolės pakeitimo įstatymas (projektas XIP-2951). Svarstydamas Krašto apsaugos ministerijos parengtą projektą Komitetas pasiūlė išsaugoti šiuo metu esamą karių savanorių statusą ir numatytas garantijas. Komitetas svarstydamas projektą taip pat nepritarė karių savanorių atlyginimo mokėjimo principų pakeitimui bei bazinio kario savanorio įgūdžių kurso prailginimui ir pavertimui privalomąją pradinę karo tarnybą. Seimo priimtame įstatyme numatyta, kad kariai savanoriai priskirtini aktyviajam rezervui.

7) Komitetas taip pat apsvarstė Seimo statuto, Operatyvinės veiklos ir Žvalgybos įstatymų pakeitimus (XIP-2751, XIP-2752, XIP-2753), kuriais siūloma, kad žvalgybų ir operatyvinės veiklos subjektų parlamentinę kontrolę vykdytų Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto Saugumo pakomitetas.

#### Parlamentinės kontrolės klausimai:

Komitetas Seimo statuto nustatyta tvarka 2011 metų pavasario sesijos metu išklauė nacionalinį saugumą užtikrinančių valstybės institucijų 2010 metų veiklos ataskaitas ir kitą informaciją: Valstybės saugumo departamento; Specialiųjų tyrimų tarnybos; Krašto apsaugos ministerijos; Vadovybės apsaugos departamento, Valstybės sienos apsaugos tarnybos; Antrojo operatyvinių tarnybų departamento, Lietuvos šaulių sąjungos ir kitų.

Apsvarstęs Vyriausybės 2010 metų veiklos ataskaitą ir išklausęs valstybės institucijų informaciją dėl Vyriausybės ataskaitos dalies „Nacionalinio saugumo būklė ir plėtra“ Komitetas pasiūlė Vyriausybei atkreipti dėmesį į būtinybę stiprinti nacionalinį saugumą, ypač energetinio saugumo srityje, bei skirti didesnę finansavimą Valstybės saugumo departamentui ir Krašto apsaugos ministerijai, užtikrinant pajėgumų stiprinimą ir plėtrą.

Svarstydamas 2010 metų institucijų veiklos ataskaitas Komitetas atkreipė operatyvinę veiklą vykdančių valstybės institucijų dėmesį į tai, kad būtina stiprinti operatyvinės veiklos vidaus kontrolę bei koordinavimą. Tokias išvadas Komitetas padarė atsižvelgdamas į valstybės institucijų pateiktą informaciją ir 2011 m. gegužės 12 d. priimto Operatyvinės veiklos įstatymo XI-1374 pataisas, kurios sudarė sąlygas teisėsaugai greičiau ir efektyviau atskleisti nusikaltimus, juos užkardyti bei pakeitė iki šiol galiojusią slaptųjų veiksmų sankcionavimo tvarką.

Teikiant Komiteto rekomendacijas taip pat buvo įvertinta informacija, gauta svarstant klausimą dėl srauto ir vietos nustatymo duomenų, teikiamų teisėsaugos institucijoms sunkių ir labai sunkių nusikaltimų tyrimo tikslais, apskaitos ir atsižvelgiant į Europos Komisijos ataskaitos dėl Duomenų saugojimo direktyvos 2006/24/EB taikymo vertinimo statistinius duomenis.

Svarstydamas kuruojamų valstybės institucijų veiklos klausimus Komitetas atkreipė Vyriausybės dėmesį į teisės aktais numatytų ilgalaikių valstybinių saugumo stiprinimo programų rengimo ir įgyvendinimo problemas, siūlė peržiūrėti esamą teisinį reglamentavimą šiuo klausimu, taip pat nurodė nacionalinį saugumą užtikrinančių valstybės institucijų finansavimo tiesioginėms funkcijoms vykdyti trūkumus bei perspektyvas.

Atlikdamas parlamentinę kontrolę Komitetas dėmesį skyrė savo ankstesnių sprendimų monitoringui. Informacijos išklausymas apie Seimo 2011 metų pavasario sesijos metu Komiteto priimtų sprendimų įgyvendinimą vyks Seimo 2011 metų rudens sesijos metu.

Parlamentinės kontrolės srityje taip pat paminėtinas sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos dalyvavimo tarptautinėje operacijoje Afganistano Islamo Respublikoje“.

2011 m. balandžio 6 d. Nacionalinio saugumo ir gynybos ir Užsienio reikalų komitetai bendrame posėdyje išklause Krašto apsaugos ir Užsienio reikalų ministerijų bei Lietuvos kariuomenės atstovų informaciją apie Lietuvos dalyvavimą tarptautinėje operacijoje Afganistano Islamo Respublikoje bei konstatavo, kad Lietuvos dalyvavimas tarptautinės bendruomenės veikloje Afganistane išlieka vienu iš pagrindinių užsienio ir gynybos politikos prioritetų. Sprendime Vyriausybei pasiūlyta užtikrinti pakankamą Lietuvos Respublikos dalyvavimo tarptautinės bendruomenės veikloje Afganistano Islamo Respublikoje finansavimą, užtikrinti tolygų ir kokybišką, su tarptautiniais partneriais ir vietos valdžia suderintomis sąlygomis paremtą atsakomybės už saugumo situaciją perdavimo afganams procesą Goro provincijoje, parengti ir pateikti Seimo Komitetams konkrečius siūlymus dėl tolesnio karinio ir civilinio dalyvavimo tarptautinės bendruomenės veikloje Afganistane, įskaitant ir laikotarpį po atsakomybės perdavimo proceso pabaigos.

Seimo valdyba, atsižvelgdama į siūlymą peržiūrėti teisės aktus, reglamentuojančius sprendimų dėl tarptautinių operacijų ir Lietuvos Respublikos dalyvavimo jose priėmimo procesą, sudarė darbo grupę teisės aktams, reglamentuojantiems Lietuvos Respublikos dalyvavimą tarptautinėse operacijose ir Seimo vaidmenį priimant sprendimus šiais klausimais, tobulinti. Darbo grupė savo siūlymus turi pateikti iki 2011 m. rugsėjo 1 d.

#### Organizuotos diskusijos, susitikimai:

1) 2011 m. balandžio 21 d. kartu su Europos reikalų komiteto Europos informacijos biuru organizuota diskusija „Kova su kontrabanda ES mastu: priemonės, galimybės, planai“. Apie ES vaidmens didinimą gerinant ES išorinės sienos apsaugą ir kovą su kontrabanda ir Lietuvos atliekamus veiksmus bei siūlymus ES politikai kalbėjo Ministro Pirmininko kancleris Deividas Matulionis, Muitinės departamento generalinio direktoriaus pavaduotojas Juozas Rimkevičius bei

Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) B.3 skyriaus "Muitinė II" tyrėjas Eugenijus Čikockas. Diskusijoje dalyvavo Seimo nariai, įvairių tarnybų vadovai ir pareigūnai, interesų grupių bei žiniasklaidos atstovai. Diskusijos dalyviai pabrėžė, jog kontrabanda yra tarptautinio masto nusikaltimas, kuris neprasideda prie šalies sienos ir nesibaigia už jos ribų. Ši neteisėta veikla Europos Sąjungos finansiniams interesams kasmet padaro per 10 milijardų eurų siekiančią ekonominę žalą. Lietuva pagal cigarečių kontrabandos užkardymą (2010 m. sulaikyta 280 mlj. vienetų kontrabandinių cigarečių) atsidūrė penktoje vietoje tarp ES valstybių ir per dvejus metus keleriopai pagerino kovos su kontrabanda rezultatus.

2) 2011 m. gegužės 16 d. įvyko Lietuvos, Latvijos, Estijos Lenkijos ir Švedijos parlamentinių gynybos komitetų susitikimas. Susitikimo metu buvo aptartos regioninio bendradarbiavimo perspektyvos gynybos srityje, taip pat – tarptautinio saugumo aktualijos, kova su terorizmu. Pažymėta, kad svarbiausi iššūkiai, keliantys grėsmę nacionaliniam ir euroatlantiniam saugumui ir stabilumui yra kibernetinės grėsmės ir energetinis priklausomumas, todėl susitikimo metu nemažai dėmesio skirta informacinės saugos užtikrinimo ir kibernetinės erdvės saugumo stiprinimo klausimams, taip pat glaudesnio bendradarbiavimo galimybėms ES ir NATO formatuose siekiant sustiprinti energetinį saugumą. Parlamentarai priėmė bendrą pareiškimą, kuriuo siekiama paskatinti Baltijos valstybių, Šiaurės šalių ir Lenkijos gynybos ministerijas bei ginkluotąsias pajėgas aktyviau dirbti drauge, išnagrinėti galimybes gerinti ir plėsti bendradarbiavimą gynybos srityje atliekant savo pajėgumų analizę ir įvertinant jų pasirengimą intensyvesniam regioniniam bendradarbiavimui. Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto iniciatyva pradėtas Baltijos valstybių parlamentų gynybos komitetų bendradarbiavimas sėkmingai vystomas jau septintus metus, prie reguliarių susitikimų šiemet pirmą kartą prisijungė kaimyninės Lenkijos ir Švedijos parlamentarai.

3) 2011 m. birželio 20 d. vyko diskusija „Specialiųjų tarnybų slaptų veiksmų kontrolės klausimai ir sprendimai“. Diskusijoje dalyvavo M.Riomerio universiteto mokslininkai – prof. P. Ancelis, doc. D.Urbonas, Žmogaus teisių stebėjimo instituto direktorius H.Mickevičius, pilietinės visuomenės instituto direktorius D.Kuolys, žurnalistas L.Jakimavičius, Seimo nariai – NSGK narys R.Smetona, Žmogaus teisių komiteto pirmininkas A.Lydeka, Seimo narių grupės „Už piliečių talką kuriant Lietuvą be korupcijos“ pirmininkė A. Bilotaitė, teisėsaugos ir žvalgybos institucijų atstovai. Diskusijos dalyviai išsakė nuomones dėl žmogaus teisių ir laisvių garantijų bei galimo jų suvaržymo valstybės institucijoms vykdant tam tikrus slaptus veiksmus, dėl teisės aktų, reglamentuojančių operatyvinę veiklą, taikymo ir tobulinimo galimybių. Pagrindiniai diskusijoje nuskambėję klausimai: pasitikėjimo slaptoosiomis tarnybomis problemos, slaptųjų tarnybų kontrolės trūkumai, jų veiklos ir kontrolės pagrindai.

Parengė  
NSGK biuras